

Svenska
Läkaresällskapet

2024-08-28

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se,
s.hc@regeringskansliet.se

Remissvar *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)*

Svenska Läkaresällskapet (SLS) är läkarkårens oberoende, vetenskapliga professionsorganisation, en ideell, partipolitiskt och fackligt obunden förening. Vårt syfte är att verka för förbättrad hälsa och sjukvård genom att främja vetenskap, utbildning, etik och kvalitet. SLS tackar för möjligheten att lämna synpunkter på utredningen *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)*

SLS har fått återkoppling från följande av SLS medlemsföreningar/sektioner och en associerad förening; Svenska sällskapet för dermatologi och venereologi, Svensk Gastroenterologisk Förening, Svensk Förening för Medicinsk Informatik, Svenska skolläkarföreningen, Svensk Lungmedicinsk Förening samt Svensk Internmedicinsk Förening. De tre sistnämnda bifogas i sin helhet då deras yttranden vad det gäller denna remiss, utifrån var och ens specialistkompetens, är viktiga i SLS sammanhållna svar, bilaga 1.

Kommittén för prevention och folkhälsa har sedan berett SLS sammanhållna svar som fokuserar på de bedömningar och förslag som vi anser vara särskilt relevanta för SLS.

Allmänt om betänkandet

SLS konstaterar att utredningen *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas* har ett stort fokus på hälsofrämjande och preventiva förslag riktade till barn, ungdomar och unga vuxna vilket SLS välkomnar. Barn och ungdomar är skyddsvärda och ska prioriteras i folkhälsoarbetet och många av utredningens förslag syftar till att skydda barn och ungdomar för exponering av substanser som är beroendeframkallande och skadliga för hälsan.

Vi vill uppmärksamma utredningen på

- att vi saknar förslag på reglering av smaktillsatserna i e-cigaretter och vitt snus. Undersökningar visar att smakerna har stor attraktionskraft och lockar nya användare, samt att flera av tillsatserna bidrar till att öka biotillgängligheten för nikotinet.
- att vi saknar förslag på preventiva åtgärder som stärker ungdomars styrka att stå emot vejpning, tobakssnus och nikotinsnus och förebygga dess relaterade skador. En riktad utredning alternativt en komplettering av aktuell utredning som utkommit på rubricerad remiss behövs.

Sammanfattning

- SLS ställer sig positiva till utredningens förslag om en ny lag om lustgas som syftar till att motverka användning av lustgas för berusning eftersom användning av koncentrerad lustgas i berusningssyfte kan innebära allvarliga hälsorisker.
- SLS ställer sig även positiva till förslagen om mängdbegränsning för försäljning till privatpersoner, att lustgas inte får säljas om det finns anledning att anta att lustgasen ska användas

som berusningsmedel och att lustgas inte ska få säljas till den som är under 18 år.

- SLS ställer sig positiva till förslaget om en rök-, tobaks- och nikotinfri skoltid. SLS inser att tillsyn av ett förbud riskerar att efterlevas i olika grad, och att förhindra en sådan utveckling kräver resurser. Skolan bör därför rustas för att kunna ha ett brett hälsofrämjande uppdrag eftersom barn och ungdomar ska prioriteras i folkhälsoarbetet. Därtill anser SLS att det hade varit önskvärt om utredningen hade föreslagit att detta förslag även skulle omfattat verksamhet i fritidshem och fritidsgårdar och närområden.
- SLS ställer sig positiva till en reglering av högsta tillåtna nikotinhalt i tobaks- och nikotinsnus enligt förslaget. För att ytterligare begränsa de risker som är förknippade med nikotin så anser SLS att det behövs mer forskning kring nikotinet skadeverkningar för att kunna ta ställning till om högsta tillåtna nikotinhalt eventuellt ska begränsas till samma nivå som i godkända läkemedel för avvänjning av nikotinberoende.
- SLS ställer sig positiva till förslaget om att det ska framgå av alkohollagen att lagens syfte är att främja folkhälsan.
- SLS ställer sig positiva till utredningens förslag att den nya lagen och förordningen om lustgas ska träda i kraft den 1 januari 2026, det vill säga så fort som möjligt enligt utredningens bedömning.
- SLS saknar förslag på reglering av smaktillsatserna i e-cigarettor och vitt snus.
- SLS saknar förslag på preventiva åtgärder som stärker ungdomars styrka att stå emot vejpning, tobakssnus och nikotinsnus och förebygga dess relaterade skador. En riktad utredning alternativt en komplettering av aktuell utredning behövs

Specifika synpunkter på förslag och bedömningar

3.8 En ny lag om lustgas

SLS ställer sig positiva till utredningens förslag om en ny lag om lustgas.

3.9 Lagens syfte och förhållande till annan lagstiftning

SLS ställer sig positiva till förslaget som bland annat syftar till att motverka användning av lustgas för berusning då vi vet att användning av koncentrerad lustgas i berusningssyfte kan innebära allvarliga hälsorisker. Den ökning av användning av lustgas i berusningssyfte som skett de senaste åren, inte minst bland barn, ungdomar och unga vuxna medför förutom hälsorisker och lidande, en ökad belastning på hälso- och sjukvården.

3.11 Mängdbegränsning för försäljning till privatpersoner

SLS ställer sig positiva till förslaget.

3.12 Förbud mot försäljning för berusning

SLS ställer sig positiva till förslaget.

3.13 Ålderskrav

SLS ställer sig positiva till förslaget.

4.1 En rök-, tobaks- och nikotinfri skoltid

SLS ställer sig positiva till förslaget. SLS anser att barn är särskilt skyddsvärda och ska prioriteras i folkhälsoarbetet. Barn och ungdomar ska ha rätt till en skolmiljö fri från rökning, tobak och nikotin. Hälsofrämjande och preventiva insatser leder till att minska hälsoklyftan mellan de som har den sämsta hälsan till de som har den bästa och att enskilda individer ska kunna få ett längre och bättre liv. SLS anser att hälsofrämjande arbete i skolan är en av samhällets viktigaste insatser.

Samtidigt förstår SLS att tillsyn av ett förbud riskerar att efterlevas i olika grad, och att förhindra en sådan utveckling kräver resurser. Skolan bör därför rustas för att kunna ha ett brett hälsofrämjande uppdrag. Hälsan i samhället är ojämlikt fördelad och är starkt kopplad till livsbetingelser och socioekonomi. Främjande och förebyggande insatser på skolan kan nå alla barn, oavsett vilka andra förutsättningar de lever i. Detta är något vi även tidigare har påpekat i samband med SLS remissvar rörande utredningen *Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn och unga*, SOU 2021:34.

Vidare anser SLS att det hade varit önskvärt att utredningen tydligt hade förslagit att detta även skulle omfattat verksamhet i fritidshem och fritidsgårdar och närområden.

4.3 Högsta tillåtna nikotinhalt

SLS ställer sig positiva till en reglering av högsta tillåtna nikotinhalt i tobaks- och nikotinsnus enligt förslaget. Nikotin har en centralstimulerande effekt och aktiverar vårt centrala nervsystem. Det är starkt beroendeframkallande och många som börjar använda nikotinprodukter får därför svårt att sluta även om de vill. Nikotin i snus når blodbanan snabbt genom den rikt blodförsörjda munslemhinnan och skapar därmed en snabb beroendeutveckling.

För att ytterligare begränsa de risker som är förknippade med nikotin så anser SLS att det behövs mer forskning kring nikotinet skadeverkningar för att kunna ta ställning till om högsta tillåtna nikotinhalt eventuellt ska begränsas till samma nivå som i godkända läkemedel för avvänjning av nikotinberoende. Andelen dagligrökare i Sverige låg på knappt sex procent år 2022, enligt Folkhälsomyndighetens nationella folkhälsoenkät *Hälsa på lika villkor 2022*, detta kan jämföras med år 2004 då andelen dagligrökare låg närmare 17 procent vilket tydligt visar på att Sverige har varit framgångsrika i folkhälsoarbetet vad det gäller rökning. Dock måste det nämnas att det finns stora skillnader mellan olika grupper baserat på till exempel utbildnings- och inkomstnivå och sysselsättning. Vidare visar folkhälsodata en alarmerande ökad användning av andra former av nikotinintag så som både vejpning och snus. Vad det gäller total snusanvändning, det vill säga tobaks- och nikotinsnus sammantaget, så ökar detta i stället, bland unga och då främst bland unga kvinnor, i åldersgruppen 16–29 år, så har andelen kvinnor som uppgav daglig snusanvändning ökat från tre procent år 2018 till 12 procent år 2022 (Folkhälsomyndighetens nationella folkhälsoenkät *Hälsa på lika villkor 2022*). Varken tobaks- eller nikotinsnus är godkända eller rekommenderade som rökavvänjningsprodukter i Sverige. För rökavvänjning finns det andra vetenskapligt belagda, beprövade, effektiva och säkra metoder.

5.1 Alkohollagen är en skyddslagstiftning

SLS ställer sig positiva till förslaget att på ett tydligt sätt redogöra för syftet med alkohollagen, det vill säga att folkhälsan värnas framför ekonomiska intressen.

5.4 Informationstexter om alkoholens skadeverkningar vid marknadsföring

Se yttrande från Svenska skolläkarföreningen, bilaga 1.

9.1 Ikraftträdandebestämmelser

SLS ställer sig positiva till utredningens förslag att den nya lagen och förordningen om lustgas ska träda i kraft den 1 januari 2026, det vill säga så fort som möjligt enligt utredningens bedömning.

10.2.2 Kostnader av förslagen för staten och kommunerna

Se yttrande från Svenska skolläkarföreningen, bilaga 1.

För Svenska Läkaresällskapet

Catharina Ihre Lundgren
Ordförande

Anna Kiessling
ordförande i kommittén för
prevention och folkhälsa

Bilaga 1. Yttrande från:

Svenska skolläkarföreningen
Svensk Lungmedicinsk Förening
Svensk Internmedicinsk Förening.

2024-08-08
REMISSVAR

Till Socialdepartementet
Enheten för hälsa och civilsamhälle
Laura Brandell Tham

Dnr S2024/00726

En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)

Remissvar från Svenska skolläkarförbundet

Svenska skolläkarförbundet, som grundades 1921, företräder läkare verksamma inom skolhälsovården (elevhälsans medicinska insats). Förbundet ingår i såväl Sveriges läkarförbund som i Svenska läkaresällskapet. Svenska Skolläkarförbundets ändamål är att främja skolhälsovårdens utveckling vad avser forskning och utbildning samt hälso- och sjukvård.

Sammanfattning

Svenska skolläkarförbundet instämmer i utredningens förslag gällande ökad reglering av lustgas och alkohol, men har önskemål om starkare och tidigare ikraftträdande av reglering av nikotinprodukter, så att utredningens mål om ett starkt skydd för barn och unga ska kunna nås. (10.7 Konsekvenser för barn och unga)

Synpunkter

4.1 En rök-, tobaks- och nikotinfri skoltid

Svenska skolläkarförbundet föreslår att förbudet även gäller verksamhet i fritidshem och fritidsgårdar och närområden till dessa.

4.3 Högsta tillåtna nikotinhalt

Det av utredningen föreslagna värdet av högsta tillåtna nikotinhalt för tobakssnus och nikotinsnus om 12 milligram per gram (en portion snus väger 1 gram) har kända skadeverkningar, vilka utredningen beskrivit.

Svenska skolläkarföreningen föreslår att högsta tillåtna nikotinhalt för nikotinsnus (med eller utan tobak) sänks till lägsta möjliga nivå, förslagsvis till samma nivå som i godkända läkemedel för avvänjning av nikotinberoende (Nicotinell), dvs 1 milligram.

Svenska skolläkarföreningen föreslår även att ändra till *milligram per portion* snus istället för *milligram per gram snus*, i syfte att säkerställa att en portion snus inte tillverkas med ökad vikt för att tillverkaren därigenom ska kunna märka produkten med lägre nikotinhalt.

En vanlig cigarett innehåller 1 milligram nikotin. Folkhälsomyndigheten (HSFL-FS 2016:43) har föreskrivit att högsta tillåtna gränsvärde för nikotin i cigaretter är 1 milligram nikotin per cigarett. Svenska skolläkarföreningen ser därför ingen anledning till att nikotinsnus ska tillåtas ha högre nikotinhalt än 1 milligram per portion snus.

Jämfört med nikotin i cigaretter når nikotin i snus betydligt snabbare blodbanan genom direktkontakt med den rikt blodförsörjda munslemhinnan och skapar därmed en snabbare beroendutveckling. Detta talar för en lägre nikotinhalt i snus än det högsta tillåtna gränsvärdet i cigaretter.

Folkhälsomyndighetens mål om ett rökfritt Sverige 2025 har styrt förslaget om högre nikotinhalt i tobaksfritt snus för att tobaksfritt snus ska vara mer lockande än tobakssnus och rökning.

Syftet med ett rökfritt Sverige 2025 är dock förbättrad folkhälsa och kommer ej att kunna uppnås om nikotinsnus (med eller utan tobak) fortsätter att säljas -och dessutom i styrkor som mångfaldigt överstiger nikotinhalter i vanliga cigaretter. Detta är särskilt angeläget när utredningen

redovisar tydligt ökat bruk av tobaksfria nikotinprodukter hos unga, dvs framtida nikotinkunder och patienter.

Vi saknar även reglering av smaktillsatserna i e-cigarett och vitt snus. Undersökningar visar att smakerna har stor attraktionskraft och lockar nya användare, samt att flera av tillsatserna bidrar till att öka biotillgängligheten för nikotinet (t ex genom att vidga luftvägarna, öka upptaget av nikotinet, mm). Nikotinfritt snus som innehåller socker innebär även stor risk för karies på grund av den långa exponeringstiden. I utredningens förslag framgår inte något krav på att det på varje förpackning ska finnas en innehållsförteckning där nikotinhalt, sockerhalt, eventuella andra smaktillsatser och konserveringsmedel listas. En sådan obligatorisk innehållsdeklaration vore i linje med andra produkters krav på transparens och ger konsumenten möjlighet att fatta mer informerade beslut kring sina konsumtionsmönster.

9.1 Ikraftträdande bestämmelser

Svenska skolläkarföreningen ställer sig positiv till utredningens mål om att ändringarna gällande bestämmelser kring tobak- och nikotinprodukter ska träda i kraft så snart som möjlig för att skydda barn och unga.

Svenska skolläkarföreningen föreslår dock om möjligt ett tidigare datum för ikraftträdande av dessa lag- och förordningsförändringarna än den 1 juli 2026.

10.3.2 Kostnader för staten och kommunen

Samhällets årliga kostnader för rökning (år 2015) har av Folkhälsomyndigheten beräknats vara 31,5 miljarder kronor.

(Folkhälsomyndigheten: Det samhällsekonomiska värdet av hälsofrämjande och förebyggande ANDTS-arbete. Publicerad 26 september 2023. Uppdaterad 3 juni 2024).

Utredningen *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas*, har beskrivit flera skadliga effekter av nikotin. Både tobakssnus och nikotinsnus har mångfaldigt högre halter nikotin än vanliga cigaretter och kan därmed antas orsaka större framtida samhällskostnader än rökning, dvs överstiga 31,5 miljarder kronor per år.

Svenska skolläkarföreningen vill därför belysa att man på sikt kan förvänta sig minskade kostnader för både staten och kommunerna pga förbättrad folkhälsa. Detta bör tas med när kostnader för införandet bedöms.

Övriga synpunkter gällande begränsning av nikotinbruk

Svenska skolläkarföreningen föreslår att alla tobaks- och nikotinprodukter omfattas av samma beskattningsnivå som tobak.

Svenska skolläkarföreningen föreslår införande av generellt reklamförbud för nikotinprodukter, dvs även inom sociala medier.

För Svenska skolläkarföreningen SSLF

Pernilla Gudmundsson
Ordförande

Helka Widengren
Vice ordförande

Till Sveriges Läkaresällskap
Attention:
susann.asplund@sls.se
Klara Östra kyrkogatan 10
111 52 Stockholm

Remissvar från
Svensk Lungmedicinsk Förening (SLMF)
gällande remissen
"En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)"

Bästa Susann Asplund,

Svensk Lungmedicinsk Förening (SLMF) tackar för möjligheten att ta del av förslagen i rubricerad remiss.

Vi saknar förslag på åtgärder mot vejpning och dess relaterade skador. I vår samlade kliniska vardag ökar dessa närmast exponentiellt. En riktad utredning alternativt en komplettering av aktuell utredning som utkommit på rubricerad remiss behövs.

Beträffande förslagen gällande nikotin och lustgas välkomnar vi intentionen att minimera exponering av ungdomar för dessa skadliga ämnen. Vi ställer oss positiva till förslagen i sin helhet och i aktuell utformning.

Beträffande förslagen angående tillgång till alkohol är SLMF inte att betrakta som ett expertråd men vi ställer oss naturligtvis även här positiva till åtgärder som förväntas förbättra folkhälsan i Sverige och i förekommande fall genom minskad exponering för exogena, skadliga ämnen som alkohol.

Stockholm, 20 juni 2024

I tjänsten,

Stéphanie Mindus

Stéphanie Mindus,

Vice ordförande och remissansvarig i SLMF

Remissvar från SIM - Svensk Internmedicinsk Förening (SIM)

Till Svenska läkarsällskapet

Remiss: En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23).
Styrelsen i SIM avger följande synpunkter:

Svensk internmedicinsk förening ställer sig bakom förslaget. Att begränsa försäljningen av lustgas ser vi som viktigt då detta missbruk blivit ett allt större hälsoproblem och leder till många onödiga vårdtillfällen och lidande.

Med vänlig hälsning

Henrik Norrsell
Vetenskaplig sekreterare, SIM